

Oud-premier Modrow over de Muur

Leven na de Muur

Achtergrond - 9 november 2009 - Auteur: Annemieke Hendriks

Hans Modrow was na de val van de Muur de laatste communistische premier van de DDR. In 2001 liep hij woest weg uit een vergadering van de PDS, waarvan hij erelid is. De Partij van het Democratisch Socialisme, die uit de SED is voortgekomen, had de bouw van de Muur, precies veertig jaar geleden, officieel veroordeeld. Modrow stáát voor de Muur. Annemieke Hendriks sprak met hem in 2001.

Met zijn stalinistische allure wekt de Karl-Marx-Allee verwachtingen van luxueuze appartementen. Voor de val van de Muur woonde Hans Modrow twintig jaar aan de overkant, op stand. In zijn huidige, sober ingerichte flatje heerst eerder de sfeer van het kleinburgerlijke communisme uit Van het Reves 'De avonden': de geur van gebakken aardappels, socialistische sierobjecten uit China en Polen. Zojuist is Modrows boek 'Von Schwerin bis Strasbourg' verschenen. Daarin noemt hij de bouw van de Muur "een elegante oplossing".

In 1961 bent u opgelucht als in Berlijn de Muur, om zo te zeggen pal onder uw neus, wordt opgetrokken. Wel schrijft u erbij dat de DDR-leiding de fout maakte niet onmiddellijk aan de afbraak te gaan denken. Hoe had u zich dat voorgesteld?

Diepe zucht. Dan op gedragen toon: "Men moet de oorsprong van 'de Berlijnse Muur', zoals men het fenomeen noemt, oftewel van de beveiliging van de grens tussen de DDR en West-Berlijn, en natuurlijk ook van de grens met de Bondsrepubliek Duitsland, in een historische samenhang beschouwen. In juni 1961 ontmoetten de twee machtigste mannen van de aarde, Kennedy en Chroesjtsjov, elkaar in Wenen. En in een lang gesprek uitten beiden de overtuiging dat er oorlog dreigde. Wie dat heden ten dage verloochent, wil een geschiedenis naar wens, niet een die met de realiteit te maken heeft."

De Muur als oplossing uit het conflict: In Modrows strenge betoog is geen ruimte voor recente onderzoeken waaruit zou blijken dat DDR-partijchef Walter Ulbricht de Muur bij Chroesjtsjov afdwong, bijna tegen diens wil. "Natuurlijk heeft die grens de DDR ook de kans gegeven om in de nieuwe economische politiek haar stabiliteit te bereiken. Onze staat stond in 1961 immers op het punt van leegbloeden, zoals wij dat toen noemden." Maar het stoppen van de uittocht naar het Westen was, in Modrows optiek, eerder een prettige bijkomstigheid dan een

opzetje.

Met de afbraak van de Berlijnse Muur heeft de DDR geen haast gemaakt.

“Op de Conferentie van Helsinki in 1975 werd de aanzet gegeven tot deëscalatie van de wapenwedloop. Maar daarna kwam het NAVO-Dubbelbesluit...”

Dan zijn we al vijftien jaar verder. Terwijl u schrijft dat die Muur tijdelijk bedoeld was.

“Wat ik wil zeggen is dat als je alle feiten op een rijtje zet en alle historische ontwikkelingen...”

... dat het de schuld van de DDR niet was, de Muur?

“Precies. En wie nu zegt van wel, en DDR-functionarissen vervolgt voor wat zich aan de Muur heeft afgespeeld, die probeert de Koude Oorlog voort te zetten. Maar we hebben niet actief genoeg aan de val van de Muur gewerkt, dat is waar.”

Zo leuk was het leven in de eerste vijftien jaar van de Berlijnse Muur anders niet voor de nomenklatoera, vertelt Modrow. De DDR werd door het Westen niet als een staat gezien, maar als een creatie. “Toen ik in 1972 als afgevaardigde van de Volkskammer mijn eerste reis naar Japan zou maken, bleek mijn paspoort daar niet geldig. Ik moest naar West-Berlijn, naar het Japanse consulaat, om me daar een papiertje te laten geven waarmee ik Japan binnen kon.”

U kwam tenminste nog door het IJzeren Gordijn heen.

“Ik liep daar als een gediscrimineerde rond. Een niet volwaardige wereldburger.”

In het keukentje aan de Karl-Marx-Allee staan de piepers al op tafel.

U hebt het verenigde Duitsland ‘een stap terug in de geschiedenis’ genoemd.

“Dat betreft in de eerste plaats de teloorgang van het gemeenschappelijk eigendom. Inderdaad, dat is een antikapitalistische uitspraak.”

Er had beter nog een DDR kunnen bestaan.

“Daartoe waren na de ondergang van de Sovjet-Unie geen mogelijkheden meer. En een natie die uit twee staten bestaat, zal altijd weer vragen om verenigd te worden.”

[Lees hier de hele serie 'Leven na de Muur'](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/669/oud-premier-modrow-over-de-muur>